

Om skapelsen och synden

Vad lär Bibeln?

Av kyrkoherde Sten Rydh
Evangelisk-lutherska kyrkan
i Sverige

2019-11-12

© Sten Rydh

Första sidans bild:

Steneby kyrka med kyrkogård

Foto: Sten Rydh

Innehåll	sid
Inledning	3
Skapelsen, syndafallet och löftet om Kristus	3
Darwinismens förändrade syn	5
Den kristna kyrkan och skapelsen	7
Evangelisk-luthersk lära om skapelsen	9
Den bibliska läran om syndafallet	12
Den lutherska katekesen	13
Vår lutherska bekännelse	14
Augsburgska bekännelsen	14
Apologin	15
Schmalkaldiska artiklarna	16
Lilla katekesen	16
Konkordieformeln	17
Sambandet mellan skapelse och arvsynd	19
Litteratur	20

Om skapelsen och synden

Inledning

Bibelns huvudbudskap är evangelium om Jesus Kristus och frälsningen genom tron på honom. För att denna lära skall få sin rätta innebörd måste man också förstå vad Bibeln lär om skapelsen och synden. Om inte detta lärs på rätt sätt kommer läran om frälsningen att bli obegriplig eller felaktig. Avgörande är därför att Bibelns egen lära om skapelsen och syndafallet förkunnas rent och klart i den kristna församlingen. I vår tid är det då särskilt angeläget att man också tar upp frågan om darwinismen eller utvecklingsläran, eftersom denna uppfattning gör anspråk på att ha en mer vetenskaplig grund än Bibelns egen skapelseberättelse i första Mosebok. Vidare är det angeläget att Bibelns tydliga lära om människans totala syndafördärv som en följd av arvet från Adam kommer till sin rätt. Utan en rätt lära om arvsynden blir också läran om syndernas förlåtelse obegriplig eller felaktig. Vi kan ta bilden av en medicinsk behandling. Om läkaren inte känner till sjukdomen kan han inte heller ge rätt behandling. Så måste läran om frälsningen genom Jesus Kristus och hans försoning föregås av en rätt biblisk undervisning om skapelsen och synden. I den kristna kyrkan måste både lag och evangelium förkunnas. Hela Skriftens undervisning måste komma till sin rätt, och både Gamla och Nya Testamentet måste vara med i Kristi kyrkas undervisning. Hela Skriften är ingiven av Gud och därför kan vi vara säkra på att det är Guds egen Ande som talar överallt i Skriften. Skriften är tydlig och klar och ger oss en säker vägledning. Så måste varje kristen lära grunda sig på Skriften allena, och inte på några mänskliga tankar eller förment vetenskapliga uppfattningar. Gud själv är ju den som har skapat allt, och därför kan vi lita på att hans ord också stämmer överens med all sant vetenskaplig forskning.

Skapelsen, syndafallet och löftet om Kristus

Bibeln lär tydligt och klart att det var Gud som i begynnelsen skapade hela världen. Han skapade allting av intet. På sex dagar skapade Gud allting. Ingenting säger att det var fråga om långa tidsperioder, utan det talas om dagar (hebr. jām = dag). I samband med sol och måne och stjärnor nämns också uttryckligen månader och år. Det är inte heller fråga om en poetisk framställning, som inte skall tas bokstavligt. Det är fråga om en unik, historisk framställning av vad som faktiskt skedde under universums första dagar. Skapelseberättelsen är ett profetiskt budskap till hela världen om vad som faktiskt skedde i tidens begynnelse.

Låt oss se lite närmare på skapelseberättelsen. Den första meningen är en rubrik för vad som sedan skildras dag för dag:

I begynnelsen skapade Gud himmel och jord.

Den första dagen skapade Gud ljuset.

Jorden var öde och tom, och mörker var över djupet. Och Guds Ande svävade över vattnet. Gud sade: "Varde ljus!" Och det blev ljus. Gud såg att ljuset var gott, och han skilde ljuset från mörkret. Gud kallade ljuset dag, och mörkret kallade han natt. Och det blev afton och det blev morgon, den första dagen.

Den andra dagen skapade Gud himlafästet.

Gud sade: "Mitt i vattnet ska finnas ett valv som skiljer vatten från vatten." Gud gjorde valvet och skilde vattnet under valvet från vattnet över valvet. Och det blev så. Gud kallade valvet himmel. Och det blev afton och det blev morgon, den andra dagen.

Den tredje dagen skapade gud hav och land och jordens grönska.

Gud sade: "Vattnet under himlen ska samlas till en enda plats så att det torra blir synligt." Och det blev så. Gud kallade det torra land, och vattensamlingen kallade han hav. Och Gud såg att det var gott. Gud sade: "Jorden ska frambringa grönska, fröbärande örter och fruktträd, som bär frukt med frö efter sina slag på jorden." Och det blev så. Jorden frambringade grönska, fröbärande örter efter sina slag och träd som bär frukt med frö efter sina slag. Och Gud såg att det var gott. Och det blev afton och det blev morgon, den tredje dagen.

Den fjärde dagen skapade Gud sol, måne och stjärnor.

Gud sade: "På himlavalvet ska finnas ljus som skiljer dagen från natten. De ska vara tecken som utmärker högtider, dagar och år, och de ska vara ljus på himlavalvet som lyser över jorden." Och det blev så. Gud gjorde de två stora ljusen, det större att härska över dagen och det mindre att härska över natten, och likaså stjärnorna. Han satte dem på himlavalvet till att lysa över jorden, att härska över dagen och natten och att skilja ljuset från mörkret. Och Gud såg att det var gott. Och det blev afton och det blev morgon, den fjärde dagen.

Den femte dagen skapade Gud vattendjur och fåglar.

Gud sade: "Vattnet ska vimla av levande varelser, och fåglar ska flyga över jorden på himlavalvet." Och Gud skapade de stora havsdjuren och alla levande varelser som rör sig och som vattnet vimlar av, alla efter deras slag, och alla bevingade fåglar efter deras slag. Och Gud såg att det var gott. Gud välsignade dem och sade: "Var fruktsamma och föröka er och uppfyll vattnet i haven. Och fåglarna ska föröka sig på jorden." Och det blev afton och det blev morgon, den femte dagen.

Den sjätte dagen skapade Gud djuren på land och människan.

Gud sade: "Jorden ska frambringa levande varelser efter deras slag, boskapsdjur, kräldjur och jordens vilda djur efter deras slag." Och det blev så. Gud gjorde jordens vilda djur efter deras slag, boskapsdjuren efter deras slag och markens alla kräldjur efter deras slag. Och Gud såg att det var gott. Gud sade: "Låt oss göra människor till vår avbild, lika oss. De ska råda över havets fiskar och himlens fåglar, över boskapsdjuren och hela jorden och alla kräldjur som rör sig på jorden." Och Gud skapade människan till sin avbild, till Guds avbild skapade han henne, till man och kvinna skapade han dem. Och Gud välsignade dem och sade till dem: "Var fruktsamma och föröka er, uppfyll jorden och lägg den under er. Råd över havets fiskar, himlens fåglar och alla djur som rör sig på jorden." Och Gud sade: "Se, jag ger er alla fröbärande örter på hela jorden och alla träd med frukt som har frö. Det ska ni ha till föda. Och åt jordens alla djur, åt himlens alla fåglar och allt som krälar på jorden, allt som har liv, ger jag alla gröna örter till föda." Och det blev så. Gud såg på allt som han hade gjort, och se, det var mycket gott. Och det blev afton och det blev morgon, den sjätte dagen. Så fullbordades himlen och jorden med hela sin härska.

Den sjunde dagen vilade Gud från sitt skapelseverk.

På sjunde dagen hade Gud fullbordat sitt skapelseverk, och han vilade på sjunde dagen från hela det verk som han gjort. Och Gud välsignade den sjunde dagen och helgade den, för på den dagen vilade han från hela sitt verk som han hade skapat och gjort.

Det är tydligt att det redan från världens skapelse finns vissa bestämda ordningar. Människan skapades till Guds avbild. Gud skapade både Adam och Eva och instiftade äktenskapet mellan dem. Gud är den högste, den allsmäktige, som skapat hela universum på sex dagar.

I begynnelsen skapade Gud himmel och jord (Gen. 1:1).

För på sex dagar gjorde Herren himlen och jorden och havet och allt som är i dem, men på sjunde dagen vilade han. Därför har Herren välsignat sabbatsdagen och helgat den (Ex. 20:11).

Gud sade: "Låt oss göra människor till vår avbild, lika oss. De ska råda över havets fiskar och himlens fåglar, över boskapsdjuren och hela jorden och alla kräldjur som rör sig på jorden." Och Gud skapade människan till

sin avbild, till Guds avbild skapade han henne, till man och kvinna skapade han dem. Och Gud välsignade dem och sade till dem: "Var fruktsamma och föröka er, uppfyll jorden och lägg den under er. Råd över havets fiskar, himlens fåglar och alla djur som rör sig på jorden" (Gen. 1:26-28).

Gud talar till hela mänskligheten genom naturen och samvetet, då vi med vårt förstånd kan inse att allt det underbara som finns i skapelsen inte kan ha kommit till av sig självt utan måste ha en allsmäktig skapare som upphovsman.

Men denna naturliga uppenbarelse är fördunklad av synden. De första människorna, Adam och Eva, syndade svårt mot Gud genom att bryta mot hans befallning, lockade till detta av djävulen. Därför har Gud efter syndafallet gett oss sitt uppenbarade Ord genom profeter och apostlar så att vi skall veta hur Gud i sin kärlek har sänt sin ende Son för att frälsa oss från alla synder och föra oss till den himmelska saligheten. Utan detta ord skulle ingen människa kunna finna vägen till Gud eller veta vem han är. Redan direkt efter syndafallet förkunnade Gud evangelium för Adam och Eva. Till ormen sade Gud:

Jag ska sätta fiendskap mellan dig och kvinnan och mellan din avkomma och hennes avkomma. Han ska krossa ditt huvud och du ska hugga honom i hälen." (1 Mos. 3:15).

Kvinnans avkomma, kvinnans säd är Kristus, den kommande Messias, som en gång skulle krossa djävulens makt genom sitt lidande och sin död

Han (Kristus) är den osynlige Gudens avbild, förstfödd före allt skapat, för i honom skapades allt i himlen och på jorden: synligt och osynligt, tronfurstar och herradömen, härskare och makter – allt är skapat genom honom och till honom (Kol. 1:15f).

Det man kan veta om Gud är uppenbart bland dem (människorna), eftersom Gud har uppenbarat det för dem. Ända från världens skapelse syns och uppfattas hans osynliga egenskaper, hans eviga makt och gudomliga natur, genom de verk han har skapat (Rom. 1:19f).

Dåren säger i sitt hjärta: "Det finns ingen Gud (Ps. 53:2).

Darwinismens förändrade syn

Vår tids filosofi och vetenskap har i hög grad präglats av Darwinismen. Charles Darwin (1809-1882) var både biolog, zoolog, geolog och teolog. På Darwins tid höll sig flertalet forskare till den äldre s.k. katastrofteorin, d.v.s. att jorden hade förändrats plötsligt och dramatiskt genom väldiga katastrofer som den bibliska syndafloden. Man utgick också från den bibliska kronologin, som enligt biskop James Ussher på 1600-talet förlade skapelsen till år 4004 f. Kr.¹ Detta stämmer också med den kronologi som Luther och den gamla kyrkan hade. Men under sin berömda resor runt jorden med fartyget Beagle år 1832-1837 menade sig Darwin finna vissa bevis för att den modernare s.k. aktualitetsprincipen var den riktiga. Enligt denna skedde samtliga förändringar i det förgångna gradvis och likformigt. Enligt aktualitetsprincipen måste jordens historia ha skett under mycket lång tid. Teorin utvecklades av geologen Charles Lyell, i boken "Geologins principer" med undertiteln "Ett försök att förklara tidigare förändringar på jorden med hänvisning till nu verksamma krafter." Darwin läste boken och blev mycket imponerad av den. Men det skulle gå många år av systematiska iakttagelser innan Darwin var beredd att ta ställning i frågan.²

Darwin var tidigare övertygad om att arterna skapats av Gud och att de bara utvecklats inom ett begränsat område inom sin art. Men efter resan med Beagle slöt han sig till den framstående biologen Jean-Baptiste de Lamarcks evolutionsteori, enligt vilken allt liv på jorden förändrats och utvecklats ur tidigare former. Under sina djärva ritter på Pampas slätter hittade Darwin många fynd som mer och mer stärkte honom i övertygelsen att evolutionismen var den rätta förklaringen. Ett

¹ Arthur S. Gregor: Charles Darwin, sv. öv. Stockholm 1968, s. 38

² Gregor, a.a., s. 40

sådant fynd var bl.a. en jättstor tand från en utdöd hästart, som inte alls passade in på de mindre sydamerikanska hästarna.³

När Darwin var uppe i Anderna inträffade en stor jordbävning då också havet bröt in med väldiga vattenmassor. Darwin lade sedan märke till att landet hade höjts någon meter långt från jordbävningens centrum, och han drog då slutsatsen att alla berg växt fram genom mängder av jordbävningar under mycket långa tidsperioder.⁴

På Galapagosöarna fascinerades Darwin av de många jättesköldpaddorna, ödlorna och finkarna. På de olika öarna skilde sig dessa från varandra. I sin dagbok skrev han:

Antingen du vill det eller ej har du bara två teorier att välja på: att nya arter skapades speciellt för Galapagosöarna eller att arterna har vandrat över från Sydamerika och på något sätt antagit nya egenskaper efter sin ankomst hit. Med andra ord, att de har övergått från en art till en annan.⁵

Efter resorna blev Darwin svårt sjuk och ägnade sig under resten av sitt liv åt att sammanfatta sina teorier. Han gjorde år 1844 ett ”utkast” på 230 sidor, som kom att bli revolutionerande för framtiden. Femton år senare publicerades så boken ”Arternas uppkomst” (1859).⁶ Darwins välkända princip om det naturliga urvalet har sammanfattats så här:

1. Organismernas individantal tenderar att öka snabbare än tillgången på föda. Det produceras ett överskott av avkomma som aldrig når mogen ålder.
2. Eftersom naturens resurser är begränsade, måste allt levande delta i kampen för tillvaron, i vilken bara de bäst utrustade kommer att överleva.
3. Det existerar inte två identiskt lika individer. Alla uppvisar variationer sinsemellan, om än obetydliga.
4. Somliga individer besitter egenskaper som är dem till hjälp i konkurrensen om att kunna överleva. Dessa producerar mest avkomma.
5. Sådana avkomlingar kan ärva några av föräldrarnas egenskaper och föra dem vidare till sina ättlingar. Varje generation behåller och förbättrar dessa egenskaper och avlägsnar sig därmed ytterligare från originaltypen. Slutligen har de nya formerna blivit så olika i byggnad och vanor mot de ursprungliga att de inte längre kan fortplanta sig med dem. De nya formerna kan därför anses vara nya arter.⁷

Sedan Darwins skrifter blivit kända uppstod en stark reaktion mot dem inom den anglikanska kyrkan under ledning av biskopen i Oxford, doktor Samuel Wilberforce.

För biskopen och hans anhängare utgjorde ”Arternas uppkomst” en fasansfull styggelse som begabbade Guds uppenbarade ord och läran om människans syndafall och återlösning. Gud ensam var djurs och växters skapare. Om livet var produkten av en blint famlande kraft, som Darwin kallade naturligt urval, var hade då Gud sin plats? Skulle Den Allsmäktige bli överflödig? Det var inte alls underligt att Darwin utpekades som ”den farligaste mannen i England.”⁸

Den som kraftigast försvarade Darwins teser var den framstående forskaren, läkaren och biologen, professor Thomas Huxley (1825-1895). Han var bl.a. ordförande i Royal Society och den kungliga vetenskapsakademien. Han kallade sig själv ”Darwins bulldog.” Huxley reste omkring överallt, föreläste, debatterade och skrev, och så småningom vände opinionsströmmen till Darwins förmån. Huxley tvekade inte att se även människan som utvecklad från lägre arter, och han såg ingen principiell skillnad mellan död och levande materia. Han var en utpräglad agnostiker.

³ Gregor, a.a., s. 49

⁴ Gregor, a.a., s. 59f

⁵ Gregor, a.a., s. 69

⁶ Gregor, a.a., s. 105

⁷ Gregor, a.a., s. 116f

⁸ Gregor, a.a., s. 126

Han (Huxley) menade att det var en omöjlighet att jämka samman Darwins vetenskapliga världsbild med den ortodoxa synen. Om den ena var sann, måste den andra vara falsk. Antingen var arterna resultatet av separata skapelseakter eller också hade de uppstått från tidigare existerande former genom samverkan av naturliga orsaker.⁹

Efter en berömd debatt mellan Huxley och Wilberforce såg det ut som om Huxley hade segrat. Men många vetenskapsmän höll fast vid den äldre uppfattningen. Så skrev t.ex. professor Adam Sedgwick, som en gång tagit med Darwin på en geologisk exkursion i Wales:

Jag har läst din bok med mera smärta än nöje. Det finns avsnitt som jag beundrar, andra avsnitt läser jag med djup sorg eftersom jag anser dem vara genomfalska och högeligen fördärvliga... Det finns en moralisk sida av naturen likaväl som en fysisk. Den människa som förnekar detta har råkat långt ut i dårskapens träsk... Jag godtar ödmjukt Guds uppenbara ord och gör mitt bästa att handla i enlighet med den kunskap som han ensam kan skänka mig. Om du och jag gör det kommer vi att mötas i himmelen.¹⁰

Darwin gick dock vidare och publicerade en bok om människans härstamning ("The Descent of Man). Redan trettio år tidigare hade han skrivit i sin anteckningsbok:

Människan är oförsynt nog att tro sig vara ett mästerverk värdigt ett gudomligt ingripande. Jag anser att det vore ödmjukare och riktigare att tro henne härröra från djuren.¹¹

Tiden hade nu blivit sådan att Darwins uppfattning segrade nästan överallt.

Den inflytelserike teologiprofessorn Baden Powell i Oxford förklarade, att det inte kunde råda någon verklig oförenlighet mellan naturvetenskap och bibel, eftersom natur och bibel var verk av samme gudomlige upphovsman, en tes som upprepats många gånger sedan dess av religiösa ledare, i vår egen tid av bland andra påven Paul VI.¹²

Den kristna kyrkan och skapelsen

Det väcker idag stor anstöt bland många moderna människor när den kristna kyrkan även idag hävdar att Bibelns uppenbarade skapelseordningar är allmänt och evigt giltiga. Den moderna teologin har ju sedan lång tid tillbaka kapitulerat inför evolutionismens krav och påstådda vetenskaplighet och menar att vi inte längre kan följa skapelse läran och skapelseordningarna på samma sätt som man gjorde i urkyrkan, fornkyrkan och under reformationstiden, ja, även långt fram under 1800-talet på väckelsernas tid. För teologin har detta fått katastrofala följder. Det är inte längre som tidigare endast en fråga om att man på vissa punkter ifrågasätter skapelseordningen. Nej, nu ifrågasätts hela läran om skapelsen. Man utgår från att skapelse berättelsen är en myt. Istället för en allsmäktig Gud som i sin vishet skapat allt på sex dagar och som sedan gett tydliga och kärleksfulla bestämmelser och anordningar för människans och hela skapelsens liv sätter man en kaosartad, slumpartad, godtycklig och ateistisk syn, där allting sägs ha uppkommit av sig självt och utvecklar sig självt under år miljoner. Ja, man hävdar till och med att den moderna utvecklings läran skulle ha bevisat att Gud inte finns eller att detta är ytterst osannolikt.¹³

Även så kallade kristna teologer stämmer sedan in i denna ateistiska och agnostiska kör med lama ord om att det nog ändå är Gud som styr eller åtminstone är inblandad i denna "vetenskapliga

⁹ Gregor, a.a., s. 130

¹⁰ Gregor, a.a., s.135

¹¹ Gregor, a.a., s. 144

¹² Gregor, a.a., s. 150

¹³ Så t.ex. professor Richard Dawkins, Oxford, f. 1941, känd för bl.a. boken "Illusionen om Gud" från 2006. "Dawkins menar att det saknas vetenskapliga bevis för Guds existens samt att modern vetenskap gör det ytterst osannolikt att någon gudomlighet existerar. Han menar också att det är lika sannolikt att de kristnas Gud existerar, som att jultomten eller valfri afrikansk stamgud existerar. Han drar sina slutsatser främst med utgångspunkt från biologiska data" (wikipedia, art. Richard Dawkins).

evolution”. Det skall därför klart sägas ifrån att om den moderna evolutionismen är sann, så har Bibeln fel. Här håller vi som bibeltroende kristna med den gamle professor Huxley, som menade att Bibeln och darwinismen utesluter varandra. Som bibeltroende kristna är vi övertygade om att vetenskapen inte kan uttala sig om hur skapelsen verkligen gick till. Evolutionismens teorier bygger på vissa förutsättningar som kullkastas ifall det verkligen finns en Gud, som har skapat allt och som är allsmäktig och vars uppenbarelse är tillförlitlig och sann. Verkligt sann vetenskap står därför inte i strid med Bibelns lära. Istället för att placera in och förklara naturfenomenen i ett darwinistiskt schema låter bibeltroende vetenskapsmän Skriftens berättelser utgöra en grund för förståelsen av naturen. De tror att det verkligen finns en allsmäktig Gud, som har skapat allting så som Bibeln lär. De tror då också att Noas flod var en världsvid översvämning med stora konsekvenser för t.ex. fossil, som man nu hittar och som ibland genomtränger jordlager som enligt evolutionisterna skulle härröra från vitt skilda epoker. Här står alltså tro mot tro, förutsättning mot förutsättning. Darwinisterna påstår ofta att deras förutsättningar och resultat är vetenskapligt *bevisade*. Men vid en närmare granskning visar det sig att även de har vissa förutsättningar som de inte kan bevisa, t.ex. att de förändringar som vi ser i naturen alltid har varit likartade. De avvisar i regel utan vidare tanken på, att en allsmäktig Gud från början kan ha gripit in och skapat hela världsalltet. Istället leder deras teorier tillbaka till vad de menar ha varit en s.k. *big bang*, som de anser vara vetenskapligt bevisad eller högst sannolik. Mot detta säger de bibeltroende kristna: Vi tror vad Gud själv har talat och uppenbarat för oss. Innan de sex skapelsedagarna fanns ingenting utom Gud allena. Det var genom hans ord allt blev till. Han sade, och det vart. Han talade och allting skapades precis så som Gud ville.

Det klart att darwinismen måste förkastas om Bibelns lära om sig själv är sann. Bibeln lär ju att den är inspirerad av Guds Helige Ande. Detta är vad Jesus och hans apostlar klart och tydligt lär. Hela Skriften, sådan som vi har mottagit den från profeterna och apostlarna, är Guds inspirerade och ofelbara ord. Då är också skapelseberättelsen i första Mosebok Guds egen uppenbarelse om hur skapelsen gick till. Gud själv är den store Skaparen, och han ensam har gett oss berättelsen om vad som skedde i tidens början. Jesus säger om de första människorna:

Har ni inte läst att Skaparen i begynnelsen gjorde dem till man och kvinna? (Matt. 19:5).

Och aposteln Johannes betygar i sin mäktiga inledning till evangeliet att det var Kristus själv, det eviga Ordet, som var med i skapelsen:

I begynnelsen var Ordet, och Ordet var hos Gud, och Ordet var Gud. Han var i begynnelsen hos Gud. Allt blev till genom honom, och utan honom blev ingenting till av det som är till (Joh. 1:1-3).

Innan himmel och jord skapades fanns ingenting, absolut ingenting utom Gud själv, den Treenige. Om darwinismen och evolutionismen är sann är denna utsaga av Johannes falsk. Då är hela kristendomen ett bedrägeri.

Mot denna bakgrunden är det klart att bibelns lära om skapelsen idag väcker anstöt. Detta gäller både den ursprungliga skapelsen av världsalltet och de särskilda ordningar som Gud har uppenbarat både i naturen och genom ordet. För en kristen är det uppenbart att just skapelseordningarna är till för människans bästa. Livet är heligt och ofödda foster skall inte dödas. Gud vill att det skall råda harmoni och ordning i både äktenskapet, familjen och samhället. Gud har satt människan som skapelsens krona med uppgiften att råda över skapelsen. Människan är inte ett djur bland alla andra, utan skapelsens krona, skapad till Guds avbild. Människan är satt att råda över hela den övriga skapelsen med undantag av änglarna. Gud har gett oss en jord som är särskilt anpassad för detta. Gud har gett människan vishet och förstånd att utveckla vetenskap och kultur. Därför finns det också genom skapelsen och naturens oerhörda rikedom ett överflöd på mat och möjligheter till bostäder och god samhällsgemenskap om bara människan ville sköta detta i kärlek och trohet på det sätt som Gud har bestämt. Därför har han gett oss lagen både i samvetet och i den skrivna lagen, tio Guds bud. Gud har också gett ett tydligt löfte om att uppehålla jorden:

”Härefter ska jag inte mer förbanna marken för människans skull, för hennes hjärtas tankar är onda ända från ungdomen. Jag ska aldrig mer döda allt levande så som jag nu har gjort. Så länge jorden består ska sådd och skörd, köld och värme, sommar och vinter, dag och natt aldrig upphöra.” (Gen. 8:21f).

Min båge sätter jag i skyn, och den ska vara tecknet på förbundet mellan mig och jorden. När jag låter moln stiga upp över jorden och bågen syns i skyn ska jag tänka på mitt förbund, det som har slutits mellan mig och er och alla levande varelser, allt liv, och vattnet ska inte mer bli en flod som utplånar allt liv (Gen. 9:13ff).

Därför borde människorna leva i tro, kärlek och tacksamhet mot Gud för hans goda skapelse. Men istället förstör människan själv det mesta genom synden, som kommit in i världen. Det råder gräl, avundsjuka, lögner, bedrägerier, stöld, mord, äktenskapsbrott, krig, uppror, ekonomiska bedrägerier, orättvisor och förtryck och miljöförstöring i stor skala. Den mat som finns kommer inte fram till nödlidande människor på grund av krig och motsättningar mellan staterna. Skulden för detta ligger inte i Guds goda skapelseordningar, utan i människans uppror mot Gud. Detta började med Adams och Evas synd och har sedan fortsatt genom alla tider. Om Gud inte hade satt gränser för denna ondska skulle alltsammans för länge sedan ha förstörts. Gud har också bestämt att all synd måste straffas. Det skedde en gång genom den världsvida s.k. syndafloeden, då alla människor utom Noa och hans lilla familj utplånades. Enligt Skriften satte då Gud regnbågen som ett tecken synligt för alla, vilket visar att en sådan förstörelse inte mer skall ske så länge världen står. Men när den yttersta dagen kommer skall det till sist bli en slutgiltig dom, då alla människor skall dömas rättvist. Då blir det uppenbart att Guds skapelseordningar och allt som Bibeln lär verkligen är av Gud, och att man inte ostraffat kan bryta mot dem.

När Människosonen kommer i sin härlighet och alla änglar med honom, då ska han sätta sig på sin härlighets tron. Och alla folk ska samlas inför honom, och han ska skilja dem från varandra som herden skiljer fåren från getterna... Och dessa ska gå bort till evigt straff, men de rättfärdiga till evigt liv. (Matt. 25:31f, 46).

Evangelisk-luthersk lära om skapelsen

I sin skrift ”Om skapelsen”¹⁴ betonar den framstående lutherske teologen Tom G. A. Hardt att den naturliga lagen och dess framställning inom äldre kristen teologi fortfarande väcker en viss respekt hos sådana, som ser den som ett uttryck för vår klassiska bildningstradition. Men däremot väcker tron på skapelseberättelsens historicitet nedlåtande kritik. Hardt skriver:

*Den naturliga gudskunskapen och den naturliga lagen omfattades och drevs som lära av den europeiska bildningens störste, och litet av deras glans faller ibland på den som vågar ta de gamla orden i sin mun. Även om man i dag inte kan acceptera vad som sägs, ser man inte ner på de utlöpare av den gamla bildningen, som fortfarande kan hålla sig vid liv. ... Oändligt mycket mer hätsk och nedlåtande blir inställningen till den, som vågar försvara den bibliska urhistorien som något annat än ett stycke poesi. ... Äldre fromma bondgummor hos oss kanske också tror på sånt – och frid vare med dem. Varje annan medborgare, elementärt fostrad, försedd med normala själsförmögenheter, skall veta, **att den bibliska urhistorien icke är sann**. Så säger man. Detta är vårt samhälles grundläggande dogm, med vilket allt står och faller. Darwin har förklarat världens uppkomst, som är den stora slumpen. Vi har marscherat en lång väg: farfar hade svans, farfars far hade gälar och farfars farfar var en äggvitklump i en lagun för årmiljoner sedan.¹⁵*

Hardt visar att det inte finns någon gräns mellan urhistoriens elva första kapitel i Bibeln och berättelserna om Abraham, Isak och Jakob och deras efterföljare. Alltsammans är framställt som en konkret, historisk berättelse med anspråk på att meddela kunskap om vad som faktiskt skedde.

¹⁴ Tom G. A. Hardt, *Om skapelsen*, Två föredrag om Den bibliska urhistorien enligt den evangelisk-lutherska bekännelsen och Den naturliga gudskunskapen och den naturliga lagen enligt den evangelisk-lutherska kyrkans lära, Uppsala 1980.

¹⁵ Hardt, a.a., s. 8f

Det finns dock ingen som helst anledning att låta gränsen mellan elfte och tolfte kapitlet i 1 Mosebok vara gränsen mellan poesi och prosa, mellan dikt och sanning ... Allvarliga, icke-kristna forskare brukar också förbehållslöst erkänna, att den bibliska urhistorien presenterar sig som historia. Att man sedan säger, att den s.k. historien inte är historia utan dikt, d.v.s. påhitt, är en annan sak.¹⁶

Det är uppenbart, att orsaken till att den symboliska tolkningen av skapelseberättelsen är en följd av att man accepterat den darwinistiska synen på världshistorien. Den som enbart låter Bibeln själv komma till tals kan inte komma ifrån att åtminstone författaren till första Mosebok har velat framställa skapelsen som ett verk av den allsmäktige Guden på sex dagar, att Adam och Eva var verkliga personer och att den mänskliga historien faktiskt börjar med dessa två personer, från vilka sedan hela människosläktet växt fram. Författaren berättar om de gamla patriarkerna och deras långa levnadsåldrar och om hur följderna av syndafallet blir värre och värre och till sist kulminerar i Guds straff genom den stora, världsvida floden, då endast Noa och hans familj på åtta personer överlever. Allt detta presenteras av författaren som verklig historia. Detta är också hur Jesus och hans apostlar ser på saken. Hardt skriver:

Även andra delar av Bibeln ser på urhistorien som verklig i sina detaljer. Jesus visar på förhållandet mellan Adam och Eva som konstitutivt för kristna makar (Matt. 19:4), och Paulus talar om Adam som den som bragt olycka över världen på precis samma sätt som Kristus skänkt oss rättfärdighet (Rom.7). Den lutherska bekännelsen är givetvis lika klar. Här liksom i kristenhetens alla andra bekännelser, ortodoxa eller kätterska, räknas Adam som historisk person, med vilken urhistorien står och faller. Om vi skall förklara den bibliska urhistorien för en av författaren avsedd lärodikt, skulle vi bära hand på all förnuftig bibeltolkning och komma i konflikt med både förnuftiga hedningar och den samfälliga historiska kristenheten. Typisk är Luthers hållning: Om vi tolkar nattvardsorden ”Detta är min lekamen” symboliskt, skulle vi snart nog falla i villfarelsen att tolka skapelseberättelsen symboliskt, vilket är förkastligt.¹⁷

Hardt betonar sedan, att den symboliska tolkningen är en nödlösning för moderna kristna, som tror att darwinismen är sant vetenskaplig och därför oemotsäglich. Det skall då sägas att också andra dogmer som t.ex. läran om Kristi uppståndelse avvisas av den moderna, bibelkritiska forskningen:

Även förhållandevis konservativa teologer, som vill erkänna Kristi uppståndelse som faktum, har kommit att tolka hela det bibliska materialet med några viktiga undantag på detta sätt. Vi står inför en urgröpt kristendom, där snart ingenting består i sin ursprungliga mening.¹⁸

Hardt pekar också på att det inte är fynden av skelett m.m. som tvingat kyrkan att överge sin gamla, bibliska tro på skapelsen. Det är faktiskt så att darwinismen utgår från en given modell, där man sedan placerar in allting så att det skall stämma. Hardt skriver med rätta:

*Det bör sedan också sägas, att de tvingande skäl, som föranlett uppgivandet av kyrkans enhälliga tro, endast till det yttre är av naturvetenskaplig art. Det är **inte** så att man i jorden eller i funna skelett påträffat beviset mot skapelseläran. Det var **inte** så, att ett antal forskare utan förutfattad mening gick ut i naturen och fann det katastrofala något. Det var i stället så att ett antal ateistiska tänkare gick ut och filosoferade över naturen från ateistiska utgångspunkter och sedan grävde upp de ateistiska bevis, som man måste finna. En datamaskin, som programmeras med ett visst material ger alltid ett visst, bestämt resultat.¹⁹*

Utvecklingstron är inte ny. Redan i antiken hade man teorier om att landdjuren uppstått från fiskarna. Aristoteles företrädde en s.k. teistisk evolutionism, alltså att Gud låg bakom utvecklingen. Mot de grekiska tänkarna uppträdde Paulus med Skriftens lära om Gud och skapelsen:

Av en enda människa har han skapat alla människor och folk till att bo över hela jorden (Apg. 17:26).

¹⁶ Hardt, a.a., s. 10

¹⁷ Hardt, a.a., s. 10f

¹⁸ Hardt, a.a., s. 11

¹⁹ Hardt, a.a., s. 11f

Alla möjliga villfarelser om världens skapelse har funnits i alla tider. Det är alltså inte så att vår tid i fråga om detta skulle vara särskilt upplyst, och att äldre tiders människor inte allvarligt funderade över frågorna om alltings ursprung. Hardt påpekar att den största skillnaden mellan nu och då ligger i att de kristna samfundet nu firar nattvard även tillsammans med sådana som förnekar att Gud skapat världen av intet eller som förnekar att Kristus profetiskt bebådats i Gamla Testamentet. I urkyrkans och fornkyrkans tid var sådant omöjligt.

Skillnaden ligger där – i de ortodoxa kristnas släpphänta handhavande av delaktigheten i de heliga tingen.²⁰

Den filosofi som moderna forskare är beroende av kan vi kalla praktisk ateism. Man utgår från en värld, som ingenting har att göra med Gud. Världen fungerar som om Gud inte hade funnits.

Tillämpad på skapelseberättelsen säger denna praktiska ateism, att den historien är omöjlig av följande skäl. Vi ser omkring oss ett stort antal livsprocesser, vars förlopp är oss väl kända. Dessa aktuella skeenden måste alltid ha fortgått: det aktuella måste alltid ha pågått. Man har kallat denna lära för aktualism. Allting har givetvis inte sett likadant ut, men livsprocessen har alltid fortgått i sin föränderlighet. Ställd inför Adam i paradiset säger aktualismen: Denne man måste ha en mor. Denne man måste vara c:a 25 år gammal och har alltså tillbragt 25 år på jorden, först som barn, sedan som yngling, nu som man. Bäckarna i paradiset måste ha runnit upp i bergsmassiven bortom trädgården, där vattenmassan här nere befann sig för så och så lång tid sedan. Paradisets träd har 50 årsringar och har sett 50 vårar. Allting är en projektion från den aktualistiska vetenskapsmannens egna iakttagelser om sig själv och andra bekanta män vid 25 år, av sitt eget vattenledningsvatten och sin egen trädgårdsplantering.²¹

Mot denna aktualism ställer Bibeln Guds suveräna handlande. Guds skapelse bryter in plötsligt, då allting byggs upp inom en veckas tid. Så skall också en gång hela denna världen förgås på kort tid vid Kristi återkomst, då nya himlar och en ny jord skapas. Detta är den tydliga uppenbarelse som endast kristendomen ger. Andra religioner har mängder med skapelsemyter, som inte bär historiens kännetecken. Men kristendomen har en klar och tydlig lära både om skapelsen och om Kristi återkomst. Vid båda dessa händelser griper Gud in på ett högst dramatiskt sätt, liksom han vid syndafloden lät hela den dåtida världens människor förgås i den väldiga floden. Hardt skriver:

Den heliga Skrift bjuder oss något helt annat: dogmen om skapelsen, det stora ordet att ”genom tron förstår vi, att världen har blivit fullbordad genom ett ord av Gud, så att det man ser icke har blivit till av något synligt” (Hebr. 11:3). Det är inte dimma och töcken, inte mytisk förklädnad kring sanningens osedde pärla utan kristen dogm, som tas emot i tilliten till Gud, som skapat mig på nytt i dopet genom samma Ord, som han skapade världen med.

*Hela uppenbarelsen, sådan den förlöper genom mänsklighetens hela historia som den enda sammanbindande länken, förkunnar detta. Så står vi inför det förhållandet, att världen skapats på sex dagar, att vår vecka är reflexen av detta tidsmätt och inte tvärtom. Skapelsen är inte evig... (inte) en del av honom själv. Skapelsen har skett **ex nihilo**, ur det svarta intet. Skapelsen började med att Gud ville den och att han skapade den av sitt eget fria behag. Detta fria behag kallade på ljus och mörker, vatten och land, träd och blommor, människor och djur. Det är inte så att han i allmänhet står bakom vår värld, utan i synnerhet, i detalj.²²*

Att evolutionismen i vår tid fått en sådan genomslagskraft på många håll beror inte på att detta är sann och ovedersäglig vetenskap, utan på sekulariseringen, då människor inte längre på allvar räknar med Guds existens och inte längre tror på kristendomen som Guds sanna uppenbarelse. Jesus har tydligt förutsagt att den yttersta tiden mer och mer skall kännetecknas av en sådan otro. Men det är samtidigt så att darwinismen inom sig själv har inbyggda motsägelser. Forskare som på allvar undersöker den har ofta kommit fram till att den i sig själv är ohållbar. Hardt skriver:

Den evolutionistiska teorien faller nu inte bara, därför att den står i konflikt med den kristna tron. Den faller också, därför att den rymmer motsägelser. För inte länge sedan hade Svenska Dagbladet en understreckare, som

²⁰ Hardt, a.a., s. 13

²¹ Hardt, s.s., s. 13

²² Hardt, a.a., s. 14f

utförligt beskrev utvecklingslärans alltmer vacklande underlag. Det finns forskare, också sådana som inte är kristna, som emfatiskt bestrider utvecklingslärans rimlighet och möjlighet. En svensk forskare, specialist på bärnstensfynd, har visat hur dessa fynds placering vittnar om våldsamma omändringar av jordens yta under den tidsrymd, då utvecklingskedjan skulle ha försiggått. Dessa iakttagelser, som sammanfaller med den kristna läran om syndafloden, säger, att allt skapt liv måste ha gjorts om intet vid dessa händelser.

Många tänkare har också insett det orimliga i att utvecklingskedjan först i sin slutfas kan ha blivit sådan att den varit till avgörande hjälp. Vilken hjälp kunde t.ex. människor och djur ha haft av ögat under den tid det höll på att utvecklas? Samma sak gäller alla andra organ. Om utvecklingen som det sägs drivs framåt och uppåt av att individer med bättre utrustning överlever, hur gick det då med dem under den långa tid då de och deras föregångare inte hade fått färdigutvecklade organ?

Träffande har det sagts, att ögats komplicerade struktur är evolutionismens bästa motbevis. Den tillfälliga, spontana, tillkomsten av varje dess detalj skulle alltså ha skett, så att de olika linserna tillfälligt kommit på plats och ögat har uppstått. Fortplantningen av de fantastiska förändringarna rymmer också de, de största svårigheter.²³

Det är märkligt att man i ett land som Sverige så envist håller fast vid evolutionismen i skolundervisningen och i hela samhället, medan man i andra länder, som t.ex. Kalifornien i USA, presenterar både skapelsetro och evolutionism som två olika hypoteser i de statliga skolorna.²⁴

Det finns också en allvarlig moralisk invändning mot utvecklingsläran. Om denna är sann blir också varje djuriskt beteende normalt, och darwinismen slutar då i läran om herrefolket och övermänniskan.

Argumentet är helt hållbart. Utan Darwin ingen Hitler; ja, om Darwin, så nödvändigtvis Hitler. Är djungelns lag tillvarons princip, så kommer den att tillämpas. Med den starkares rätt utplånar så den starkare människan, den starkare samhällsgruppen den svagare... Darwin själv förkunnade denna raslära, som inspirerade sekelskiftets imperialister och övermänniskobeundrare. Hitler byggde sin bok "Mein Kampf" på studiet av Darwin och Nietzsche. Men också Marx är avhängig av Darwin – skillnaden mellan nationalsocialism och internationell socialism är här som ofta ringa. Marx ville t.o.m. dedicera andra upplagan av "Das Kapital" till Darwin, och Engels förklarade vid Marx' grav, att Marx för samhällskunskapen varit vad Darwin varit för biologien: utvecklingslärans förkämpe och och tillämpare.²⁵

Den bibliska läran om syndafallet

Läran om skapelsen och syndafallet och arvsyndens hänger nära samman. Om skapelseberättelsen endast vore en symbolisk eller poetisk berättelse utan historisk sanningshalt, så står Bibelns lära om syndafallet och synden på lös grund. Men Bibeln själv lär tydligt, att synden kom in i världen genom Adams och Evas synd, när de åt av den förbjudna frukten från kunskapens träd. Detta är inte en mytisk berättelse, utan en konkret händelse.

Bibeln lär i korthet följande.

1. Djävulen eller Satan är en av Gud skapad ängel, som från början var god, men som gjorde uppror mot Gud och så blev upphovsman till synden och allt ont i världen.

2. Gud hade förbjudit Adam och Eva att äta av frukten från kunskapens träd, men Djävulen lockade först Eva och sedan Adam att äta av frukten under förevändning att de då skulle "bli såsom Gud".

3. Precis som Gud hade sagt i förväg kom nu syndens straff över Adam och Eva och alla människor. Straffet för synden var döden, den timliga, andliga och eviga döden.

²³ Hardt, a.a., s. 16

²⁴ Hardt, a.a., s. 17

²⁵ Hardt, a.a., s. 17

4. Synden innebar att Guds avbild hos människan gick helt förlorad.
5. Synden fortplantas från Adam och Eva till alla människor (arvsynden). På grund av denna synd står nu varje människa under Guds vrede och förbannelse redan från avlelsens ögonblick.
6. Alla andra synder (verksynder) har sitt ursprung i arvsynden eller personsynden som Luther kallar den. Arvsynden finns kvar hos varje människa hela livet.
7. Arvsynden är inte en del av människans skapade natur, utan ett slags gift som genomsyrar människan så totalt att det är omöjligt att skilja natur och synd från varandra.
8. En enda människa är utan synd, Jesus Kristus.
9. Jesus Kristus har tagit på sig hela människosläktets synd och lidit straffet för den.
10. Jesus Kristus har uppfyllt hela Guds lag i människosläktets ställe.
11. Den som tror på Jesus Kristus och hans försoningsverk får syndernas förlåtelse.
12. Syndernas förlåtelse ges gratis, av nåd, utan vår förtjänst eller våra gärningar.
13. Syndernas förlåtelse skänks oss genom ordet, dopet, avlösningen i bikten och nattvarden.
14. Arvsynden finns kvar hos den troende människan, men den bekämpas av den nya människan, som är skapad på nytt till Guds avbild .
15. Först i himlen kommer synden att vara borttagen hos de troende människorna, medan de icke troende med sina synder tillsammans med djävulen och hans onda änglar lider de eviga straffens pina, för alltid skilda från Gud.

Här följer några viktiga bibelställen som visar att ovanstående punkter verkligen är Bibelns egen lära.

Synden är överträdelse av lagen (1 Joh. 3:4).

Av naturen var vi vredens barn (Ef. 2:3).

Guds vrede uppenbaras från himlen över all ogudaktighet och orättfärdighet hos människor som i orättfärdighet undertrycker sanningen (Rom. 1:18)

Den som ägnar sig åt synd är av djävulen, för djävulen har syndat ända från begynnelsen (1 Joh. 3:8).

Genom en enda människa kom synden in i världen (Rom. 5:12).

Och Herren såg att människornas ondskas var stor på jorden och att deras hjärtans alla tankar och avsikter ständigt var alltigenom onda (Gen. 6:5).

Därför säger jag detta och varnar er i Herren: lev inte längre så som hedningarna lever. Deras tankar är tomma, deras förstånd är förmörkat. De är främmande för livet i Gud därför att de är okunniga och förhärdade i sina hjärtan (Ef. 4:17f).

Ingen finns som förstår, ingen som söker Gud. Alla har avfallit, alla är fördärvade. Ingen finns som gör det goda, inte en enda (Rom. 3:11f)

Men vi vet att allt som lagen säger är riktat till dem som står under lagen, för att varje mun ska tystas och hela världen stå skyldig inför Gud (Rom. 3:19).

Den lutherska katekesen

I den av Evangelisk-lutherska kyrkan i Sverige utgivna katekesen²⁶ står det:

94. Vad är arvsynd?²⁷

Arvsynd (medfödd synd) är det fullständiga fördärvet i hela vår mänskliga natur.

²⁶ Evangelisk-luthersk katekes, Evangelisk-lutherska kyrkan i Sverige, Stockholm 2016

²⁷ Evangelisk-luthersk katekes, a.a., s. 73, nr 94

Ja, med skuld är jag född och med synd blev jag till i min moders liv (Ps. 51:7).

Det som är fött av köttet är kött, och det som är fött av Anden är ande (Joh. 3:6).

Därför ska ni lämna ert gamla liv och lägga bort den gamla människan som går under; bedragen av sina begär (Ef. 4:22).

95. Hur kan vi beskriva detta medfödda fördärv närmare?²⁸

Människan är av naturen utan sann gudsfruktan. Hon saknar kärlek till Gud och litar inte på honom. Hon har ingen rättfärdighet och dras endast till det onda. Människan är andligt blind och död och en fiende till Gud.

Människans hjärtas tankar är onda ända från ungdomen (1 Mos. 8:21).

Anm.: Se även 1 Mos. 6:5, Ef. 4:18, Rom. 3:11-12.

Jag vet att det inte bor något gott i mig, det vill säga i mitt kött (Rom. 7:18).

En oandlig människa tar inte emot det som kommer från Guds Ande. Det är dårskap för henne, och hon kan inte förstå det eftersom det måste bedömas på ett andligt sätt (1 Kor. 2:14).

Ni var döda genom era överträdelser och synder (Ef. 2:1).

Köttets sinne är fiendskap mot Gud (Rom. 8:7).

Biblisk historia: Adam fick en Son Set, som var lik honom, hans avbild. Så ärvdes synden vidare (1 Mos. 5:3).

96. I vilket tillstånd befinner sig människan på grund av arvsyndens?²⁹

På grund av arvsyndens är människan förtappad och fördömd, fördärvad till kropp och själ.

Av naturen var vi vredens barn, precis som de andra (Ef. 2:3).

På så sätt nådde döden alla människor, eftersom alla hade syndat (Rom. 5:12).

Syndens lön är döden (Rom. 6:23).

97. Hur visar sig arvsyndens i våra liv?³⁰

Arvsyndens gör att vi begår alla möjliga slags syndiga gärningar.

Ett dåligt träd bär dålig frukt (Matt. 7:17).

Vår lutherska bekännelse

I den **Augsburgska bekännelsen**, vår kyrkas huvudbekännelse, framhålls arvsyndens kortfattat men mycket kraftfullt. Där sägs det i artikel 2:

Om arvsyndens.³¹

Vidare lär de, att efter Adams fall alla människor som fötts på naturligt sätt föds med synd, det vill säga utan fruktan för Gud, utan förtröstan på Gud samt med ond begärelse, och att denna sjukdom eller arvsynd verkligen är synd, som medför fördömelser och bringar evig död även nu, åt dem som inte föds på nytt genom dopet och den helige Ande.

De fördömer pelagianerna och andra som förnekar att arvsyndens är synd, och för att förringa den ära som tillkommer Kristi förtjänst och hans välgärningar påstår, att människan genom förnuftets egna krafter kan rättfärdiggöras inför Gud.

²⁸ a.a., s. 73, nr 95

²⁹ a.a., s. 74, nr 96

³⁰ a.a., s. 74, nr 97

³¹ SKB, s. 57, Augustanas text varsamt moderniserad enligt luk.se

Här ser vi att vår bekännelse utifrån Skriften lär att alla människor - utom Kristus - är födda med arvsynd, som innebär att vi alla helt saknar förtröstan på Gud och att vi föds med en ond begärelse som verkligen är synd som medför evig fördömelse om vi inte blir födda på nytt. Sådana som förnekar detta betecknas som villolärare, t.ex. pelagianerna som förnekade att arvsynnen verkligen är synd. Eftersom människan har arvsynd kan hon inte av egna krafter bli rättfärdiggjord. Detta kan endast ske genom Guds nåd i Kristus Jesus.

I **Apologin** utvecklas läran om arvsynnen närmare. Här betonas starkt att alla människor ända från moderlivet är fulla av ond begärelse och böjelse och att de av naturen inte kan ha någon sann gudsfuktan eller någon sann tro på Gud.³² De som menar att arvsynnen inte är så farliga, utan bara är som en besvärlig börda, ett dödlighetens tillstånd, men att ingen döms till evig död för arvsyndens skull avvisas skarpt av bekännelsen med orden:

För att markera att en sådan gudlös åsikt misshagar oss, har vi omnämnt den onda begärelsen och i bästa uppsåt kallat den en sjukdom samt framhållit, att människans natur från födelsen är fördärvad och syndig.³³

Apologin beskriver arvsynnen som den svåra bristen i människans natur, att hon inte känner Gud men föraktar honom, att hon saknar gudsfuktan och förtröstan på Gud, hatar Guds dom, flyr från den dömande Guden och Guds vrede och att hon misströstar om Guds nåd men sätter sin förtröstan till sådant som vi kan se med ögonen. Detta djupa fördärv såg inte de romersk-katolska skolastikerna, som menade att människan inte var så helt fördärvad. Men, säger bekännelsen, vartill skulle då Kristi nåd behövas om vi kunde bli rättfärdiga genom vår egen rättfärdighet? Varför skulle vi då behöva den helige Ande?³⁴

Bekännelsen hänvisar till Luther, som betonar att den onda begärelsen verkligen är synd. I enlighet med Augustinus och kyrkofäderna hävdar Luther mot de romerska skolastikerna att arvsynnen är något mycket djupare än det mindre ”fnösket” (fomes) som de hävdade var ett adiaforon:

Ty att tvivla på Guds vrede, på Guds nåd och på Guds ord, att vredgas på Guds domar, att förargas, om Gud icke genast hjälper ur bedrävelser, att knota över att det går de ogudaktiga här i världen bättre än de fromma, att upptändas av vrede, lusta, ärelystnad, girighet o.s.v. – vem har någonsin vågat kalla dessa ting adiafora, även om man icke helt gett sitt samtycke därtill.³⁵

Så hänvisar bekännelsen till första Mosebok, till att synden där tydligt sägs vara djävulens verk. Här ser man också tydligt att vår lutherska bekännelse räknar med skapelsen och syndafallet som verkliga, historiska händelser. Men de skolastiska teologerna tog inte detta på allvar:

Medan de skolastiska teologerna förringar både synden och straffet, i det att de lär att människan av egna krafter kan fullgöra Guds bud, beskrivs i Första Moseboken det för arvsynnen bestämda straffet på annat vis. Ty där sägs den mänskliga naturen vara underkastad inte bara döden och andra kroppsliga lidanden, utan även djävulens välde. Där framställs nämligen det fruktansvärt allvarliga ordet: Jag skall sätta fiendskap mellan dig och kvinnan, mellan din säd och hennes säd. Bristen och den onda begärelsen är på en gång straff och synd. Döden, de andra kroppsliga lidandena och djävulens herravälde är straff i egentlig mening. Ty den mänskliga naturen är över lämnad till slaveri och hålls fången av djävulen, som förleder den med ogudaktiga meningar och villfarelser och driver den till alla slags synder. Men liksom vi inte kan besegra djävulen annat än med Kristi hjälp, så kan vi inte med egna krafter frigöra oss från nämnda slaveri.³⁶

³² SKB, s. 96

³³ SKB, s. 97

³⁴ SKB, s. 97

³⁵ SKB, s. 101

³⁶ SKB, s. 102

I **Schmalkaldiska artiklarna** betonar Luther arvsynnen om möjligt ännu kraftigare. I den tredje delen av artiklarna, som avser förhandlingar med ”lärda och förståndiga män eller med oss själva inbördes”, skriver Luther:³⁷

Om synden

Här måste vi bekänna, att såsom den helige Paulus säger i Rom. 5, synden har kommit i världen genom en enda människa, Adam, och genom dennes olydnad har alla människor blivit syndare och underkastade döden och djävulen [Rom. 5:12]. Detta kallas arvsynd eller ursprungs- och huvudsynd. Denna synds frukter är de onda gärningar, vilka är förbjudna i Tio Guds bud och utgör otro, vantro, avgudadyrkan, gudsförgätenhet, andligt högmod, förtvivlan och förstockelse, med ett ord att de inte känner eller frågar efter Gud. Därefter lögn, att svära vid Guds namn, försumlighet i bön och anropande av Gud samt i hörande av hans ord, olydnad mot föräldrar, mord, okyskhet, stöld, bedrägeri o.s.v.

Denna arvsynd är ett så djupt ont fördärv i människans natur, att vi inte kan fatta det med förståndet, utan måste tro det på grund av Skriftens uppenbarelse. Ps. 50; Rom. 5; 2 Mos. 33; 1 Mos. 3. Därför är det idel villfarelse och mörker, då de skolastiska teologerna i strid mot denna artikel lär följande, nämligen:

- 1. att efter Adams syndafall människans naturliga krafter är oskadade och ofördärvade och att människan av naturen har ett rätt förstånd och en god vilja, såsom filosoferna lär;*
- 2. att människan har fri vilja att göra det goda och underlåta det onda eller att underlåta det goda och göra det onda;*
- 3. att människan av naturliga krafter kan fullgöra och hålla Guds bud;*
- 4. att hon av naturliga krafter kan älska Gud över allting och sin nästa såsom sig själv;*
- 5. att om människan gör så mycket som på henne ankommer, Gud därvid förvisso ger henne sin nåd;*
- 6. att om människan vill begå Herrens heliga nattvard, är det inte nödvändigt att hon har en god föresats att göra gott, utan endast att hon inte har ett ont uppsåt att synda – så god tänks nämligen naturen vara och så verksamt sakramentet;*
- 7. att det inte har något stöd i Skriften, att den helige Ande och hans gåvor är nödvändiga för fullgörande av goda verk.*

Dessa och liknande läropunkter har uppstått av oförstånd och okunnighet både om synden och om Kristus, vår Frälsare, och utgör därför ren hedendom, som vi inte kan fördra. Ty om en sådan lära vore riktig, så har Kristus dött förgäves, eftersom det inte finns något syndafördärv hos människan för vilket Kristus måste dö, eller också har han dött bara för vår kropps men inte för vår själs skull, eftersom själen tänks vara frisk och endast kroppen hemfallen åt döden.

I den **lilla katekesen** betonar Luther kraftigt att människan inte kan göra någonting alls för att komma till tro: ”Jag tror att jag inte av mitt eget förnuft eller kraft kan tro på Jesus Kristus, min Herre, eller komma till honom.” Den enda vägen till tro är därför att Gud, den helige Ande, själv kallar, upplyser och omvänder människan. Här skiljer sig sann biblisk lutherdom från både romersk katolicism och reformert kristendom. Romarna förringar arvsynnen och menar att människan kan medverka till omvändelsen och rättfärdiggörelsen. De reformerta menar att nåden kommer direkt in i människans hjärta och att Gud inte behöver nådemedlens ”vagn”. Men Bibeln lär att nådemedlen, ordet och sakramenten är nödvändiga för att tron skall kunna uppstå. Utan tro på Guds nåd genom nådemedlen blir tron bara inbillning och svärmeri. Det finns bara en grund för övervinnandet av synden, och det är vad Luther skriver i förklaringen till andra trosartikeln om Kristus:

Jag tror att Jesu Kristus, sann Gud, född av Fadern i evighet, och tillika sann människa, född av jungfrun Maria, är min Herre, vilken förlöslat och vunnit mig, förtappade och fördömda människa, ifrån alla synder,

³⁷ SKB, s. 322f

*ifrån döden och djävulens våld, icke med guld eller silver utan med sitt heliga och dyra blod och med sitt oskyldiga lidande och död.*³⁸

Så är syndernas förlåtelse grundad i Kristi försoning, och den tas emot genom ordet och sakramenten, Guds egna nådemedel. Därför lär bekännelsen att *dopet är nödvändigt för saligheten* och den *fördömer omdöparna som förnekar att barnen blir frälsta genom dopet.*³⁹ Eftersom arvsynnen är en så djup synd och omfattar alla människor, även de små barnen, måste de bli döpta för att bli frälsta. Barnen får tron genom dopet och tar emot dopet genom tron. På samma sätt måste varje människa bli född på nytt för att kunna komma in i Guds rike. En icke troende hedning som hör och läser Guds ord kanske kommer till tro och blir då sedan döpt, såsom det sker i en missionsituation, t.ex. under Paulus resor. Både ordet och dopet verkar detsamma, syndernas förlåtelse, omvändelse och evigt liv. Eftersom Gud är så rik i sin nåd har han instiftat flera nådemedel, som alla ger samma nåd och förlåtelse: Ordet, dopet, avlösningen och nattvarden. Dessa nådemedel försäkras människan under hela hennes kristna liv att hennes synder är förlättna för Kristi skull. Detta är centrum i den kristna kyrkans liv. Även en omvänd kristen har kvar syndafördärvet och arvsynnen och behöver daglig förlåtelse, som vi ber om i Herrens bön, Fader vår: *Förlåt oss våra skulder*. En kristen vet sig vara värd fördömmelsen om Gud skulle döma oss efter sin stränga rättvisa såsom våra synder har förtjänt (jämför Olaus Petris syndabekännelse, som vi använder i den svenska, lutherska högmässan). Aposteln Paulus skriver också om sig själv som omvänd kristen:

Vi vet att lagen är andlig Men själv är jag köttlig, såld till slav under synden. Jag kan inte fatta att jag gör som jag gör. Det jag vill, det gör jag inte, men det jag hatar, det gör jag. Och om jag nu gör det jag inte vill, då erkänner jag att lagen är god. Men då är det inte längre jag som gör det, utan synden som bor i mig. Jag vet att det inte bor något gott i mig, det vill säga i mitt kött. Viljan finns hos mig, men inte förmågan att göra det goda. Det goda som jag vill gör jag inte, men det onda som jag inte vill, det gör jag. Men om jag gör det jag inte vill, då är det inte längre jag som gör det utan synden som bor i mig (Rom. 7:14-20).

Arvsynnen är ett så djupt fördärv, att den finns kvar så länge vi lever här i köttet. Först genom döden blir en kristen fri från synden. På uppståndelsens dag är äntligen våra kroppar förhärligade och för alltid fria från alla synd. Men den som lär att en kristen redan i detta livet kan bli syndfri eller praktiskt tagit syndfri tar miste. Så gjorde Wesley, metodismens fader. Trots att han tidigare varit djupt påverkad av Luthers uppfattning, kom han senare mer och mer till slutsatsen att människan genom sin helgelse kunde bli praktiskt taget syndfri. Skillnaden mellan de båda uppfattningarna är att Luther hävdade arvsyndens djup och fördärv, men att denna synd blir förlåten och att den nya människan och hennes ande nu tillsammans med Guds Ande bekämpar den mer och mer. Wesley däremot menar att synden i sig försvinner mer och mer ju längre helgelsen fortskrider. Därmed kom Wesley in på romerskt-katolskt område och dess felaktiga uppfattning om synd och nåd. När senare en gång på 1800-talet en anhängare av syndfrihetsläran diskuterade med en lutheran och denne frågade om inte sådana synder som olust, otålighet, misströstan och vrede plågade den andre svarade denne med de berömda orden: "We do not call that sin" (Vi kallar inte det synd). Detta är en uppfattning av skapelsen, lagen och människans synd, som strider mot den bibliska urhistorien.⁴⁰

I vår kyrkas sista stora bekännelse, **Konkordieformeln**, finns det också en utförlig artikel om arvsynnen.⁴¹ Den i övrigt strikt lutherske teologen Flacius kom här i striden mot Melancton att gå för långt och hävda att arvsynnen var detsamma som den fallna människans egen natur. Mot detta hävdar vår bekännelse att vi har kvar vår skapade natur, men att arvsynnen är liksom ett gift, som

³⁸ SKB, s. 365

³⁹ SKB, CA art. 9 om dopet, s. 59

⁴⁰ Hardt, Om skapelsen, s. 19f.

⁴¹ SKB, Epitome s. 500-504, Solida Declaratio s. 547-558

överallt genomsyrar naturen så att naturen därigenom är helt och hållet fördärvad. Men i uppståndelsen kommer Gud att rena naturen från detta gift, denna arvsynd.

Bekännelsen avvisar felaktiga läror om arvsynden med följande ord:⁴²

Dessa och liknande läror avvisas och förkastas, ty Guds ord lär, att den fördärvade naturen i andliga och gudomliga ting i sig själv inte är i stånd till någonting gott, inte ens det ringaste, såsom goda tankar, och inte nog med det, utan den kan i sig själv inte annat än synda inför Gud. 1 Mos. 6 och 8 [1 Mos. 6:5; 8:21].

... Ty fastän naturen i Adam och Eva ursprungligen skapades ren, god och helig, har synden genom fallet dock inte kommit in i deras natur på det sättet, som manikéerna inbillar sig, nämligen att satan skapat och framställt något substantiellt⁴³ ont och blandat detta med deras natur. Utan då människan på grund av satans förförelse i och genom fallet enligt Guds straffdom förlorade den medskapade arvsrättfärdigheten (den ursprungliga rättfärdigheten), så har till följd av denna brist och denna förlust och fördärvbringande skada, som vållats av satan, den mänskliga naturen – såsom ovan sagts – blivit så förvänd och fördärvad, att naturen tillsammans med denna brist och detta fördärv går i arv till alla människor, som på naturligt sätt avlas och föds av fader och moder. Ty det förhåller sig efter fallet inte så, att den mänskliga naturen först skapas ren och god för att därefter fördärvas genom arvsynden, utan i avlelsens första ögonblick är den säd, varav människan gestaltas, syndig och fördärvad.

Vi ser här hur Konkordieformeln utgår från att Adam och Eva var de första människorna, som ursprungligen skapats rena, goda och heliga, men som genom syndafallet blivit fördärvade av arvsynden. Flacius tanke att den mänskliga naturen ersattes av arvsynden är dock felaktig. I så fall skulle ingenting av Guds skapelse finnas kvar. Människan efter fallet är fortfarande skapad av Gud. Men redan i avlelsens första ögonblick kommer den syndiga säden att helt och hållet fördärva människan.

När detta är sagt skall det klagöras att bekännelsen här talar om människans förhållande till Gud. Inför Herren är vi helt och hållet syndiga och fördärvade. Men i yttre, borgerliga ting har vi åtminstone i viss mån kvar den av Gud skapade förmågan att vara kunniga och intelligenta människor med ett av Gud givet förstånd. Vi har även som oomvända människor kropp och själ. Men andligen är vi döda i synden och har helt och hållet förlorat Guds avbild. I Konkordieformelns andra artikel om den fria viljan heter det:

De rättrogna lärarna av den Augsburgska bekännelsen har lärt och hävdad, att människan genom stamföräldrarnas fall blivit så fördärvad, att hon i gudomliga ting, som rör omvändelsen och själens salighet är, av naturen blind och att hon, då Guds ord predikas, inte förstår eller kan förstå det, utan anser det för dårskap, och att hon inte heller kan av sig själv nalkas Gud, utan är och förblir en fiende till honom, intill dess hon med den helige Andes kraft genom det predikade och hörda Ordet blir av idel nåd utan allt eget åtgörande omvänd, troende, pånyttfödd och förnyad.⁴⁴

Även människor som har stort förstånd och är mycket kunniga i världsliga ting, är av naturen helt blinda i det andliga. Konkordieformeln säger om detta:

Fastän människans förnuft eller naturliga förstånd ännu har en svag gnista av kunskap om existensen av en Gud liksom om lagens krav, Rom. 1, är det likväl så okunnigt, blint och förvänt, att även om de sinnrikaste och lärdaste människor på jorden läser och hör evangeliet om Guds Son och löftet om den eviga saligheten, kan de likväl inte av egna krafter begripa, fatta, förstå eller tro det och hålla det för sant, utan ju större flit och allvar de använder på att begripa dessa andliga ting med sitt förnuft, desto mindre förstår och tror de, utan anser alltsammans blott för dårskap och sagor, till dess att de blir upplysta och undervisas genom den helige Ande, 1 Kor. 2: "Den naturliga människan fattar ingenting av vad Guds Ande tillhör, ty det är henne en dårskap, och hon kan inte förstå det, ty det måste andligen utgrundas." 1 Kor. 1: "Eftersom världen inte genom sin visdom lärde känna Gud i hans visdom, behagade det Gud att genom predikan om evangeliet, som världen ansåg för

⁴² SKB, s. 551

⁴³ Substantiellt, dvs det som utgör den mänskliga naturens innersta kärna. Denna kärna kan enligt bekännelsen inte vara arvsynden, ingjuten av djävulen, eftersom människans natur är skapad av Gud.

⁴⁴ SKB, s. 559

dårskap, frälsa dem som tror." Ef. 4: De övriga människorna (de som inte är pånyttfödda genom Guds Ande) "vandrar i sitt sinnes fåfänglighet, i det att deras förstånd är förmörkat och de själva står främmande för det liv, som kommer från Gud, på grund av den okunnighet, som är i dem, och deras hjärtans blindhet." Matt. 13: "Med seende ögon ser de inget och med hörande öron hör de inget, ty de förstår det inte; men er är det givet att förstå himmelrikets hemlighet." Rom. 3: "Ingen finns, som är förståndig, ingen finns, som söker Gud; de har alla avvikit, allesammans har blivit odugliga; ingen finns, som gör vad gott är; det finnes inte en enda." Sålunda kallar Skriften den naturliga människan i gudomliga och andliga ting rent av för ett mörker. Ef. 5, Apg 26, Joh. 1: "Ljuset lyser i mörkret (d.v.s. i den mörka, blinda värld, som inte känner Gud eller frågar efter honom) och mörkret fattade det inte." Likaledes lär Skriften, att människan "i synden" inte bara är svag och sjuk, utan helt livlös och död. Ef. 2; Kol. 2.

Sambandet mellan skapelse och arvsynd

En skapelse utan arvsynd är inte den värld Bibeln talar om. Det är snarare den hedniska världen, som menar sig inte behöva någon frälsning från Guds vrede och straff. Det är den moderna uppfattningen att människans natur innerst inne är god och att utvecklingen hela tiden går från det lägre till det högre, från primitiv okunnighet till ett högstående kulturellt samhälle. I viss mån är detta riktigt, eftersom Gud har gett oss vårt förstånd och våra förmågor att bedriva vetenskap, forskning och kulturell utveckling. Men även en ytlig betraktelse märker att någonting har gått snett i skapelsen med omfattande kriminalitet, ovänskap, psykisk ohälsa, miljöförstöring, naturkatastrofer och krig.

Bibelns förklaring är att Guds goda skapelse har utsatts för ett verkligt syndafall. Adam och Eva i Edens lustgård före fallet stod därför mycket högre än vi. Det är inte fråga om en utveckling från något primitivt till något högre, utan istället en allvarlig degeneration från en god skapelse till en trädedom under synden och djävulen. Guds avbild hos människan är förstörd, och sedan dess präglas människonaturen av synden. Naturen suckar och våndas också, och Bibeln förklarar att även den är lagd under förgängelsen, d.v.s. den lider också av följderna av syndafallet. När många av änglarna har blivit demoner, ledda av djävulen, sätter detta stora spår i skapelsen, där de onda andarna nu härjar. Detta är enligt Skriften en påtaglig följd av syndafallet i andevärlden. Till detta kommer så människans fall och arvsynden, som gör att hela mänskligheten är i den ondes våld. Detta förhållande kan inte ändras genom politiska ansträngningar. Den enda möjligheten till verklig bot är den frälsning genom Kristus, som Gud av evighet har berett.

Så var syndafloden en verklig historisk händelse, då Gud straffade den ogudaktiga världen på Noas tid men räddade åtta personer i arken enligt Guds löfte. Så kommer också den yttersta domen att vara en historisk händelse, denna världens slutpunkt. Därefter inträder ett nytt tillstånd i universum. Himmel och jord förgås, men Herren leder sin kyrka in i himmelen, som beskrivs med orden "Nya himlar och en ny jord". Till detta paradiset kan endast de komma som här i tiden fått sina synder förlåtna genom Jesu Kristi försoning. De som i otro vägrat att ta emot Honom har ingen del i den nya skapelsen, utan lämnas kvar på den plats, som Bibeln beskriver som "det brinnande Gehenna" eller "helvetets eld". Så ser syndens och dödens förskräckande slutpunkt ut.

Bibelns uppmaning till alla är: *Gör bättring och tro evangelium!* Den som inte tar emot Guds ord som Guds ord kan inte heller ta emot Herren själv, som uttalar ordet och som själv är ORDET. Det är genom detta Ord Gud skapade universum på de sex mäktiga skapelsedagarna, och det är samma ORD som utlovas i löftet om den kommande Messias, som skall trampa sönder ormens huvud. Om detta ORD skriver Johannes:

I begynnelsen var Ordet, och Ordet var hos Gud, och Ordet var Gud. Han var i begynnelsen hos Gud. Allt blev till genom honom, och utan honom blev ingenting till av det som är till... Och Ordet blev kött och bodde bland oss, och vi såg hans härlighet, den härlighet som den Enfödde har från Fadern. Och han var full av nåd och sanning (Joh. 1:1-3, 14).

Så får läran om skapelsen och syndafallet sin rätta fortsättning i läran om Gudamänniskan, Jesus Kristus, som borttager världens synder. Om honom skriver Johannes: "*Se Guds Lamm som tar bort världens synd!*" (Joh. 1:29). Inför honom kommer en gång den återuppståndna nya skapelsen att samlas med lovprisning, förutsagd i Skriftens ord:

"Värdig är du,
vår Herre och Gud,
att ta emot lov och ära och makt,
för du har skapat allt.
Genom din vilja kom det till
och blev skapat." (Upp. 4:11).

* * *

Litteratur.

Bibelcitaten är återgivna enligt Svenska Folkbibelns översättning 2015.

SKB = *Svenska Kyrkans Bekännelseskriter*, Stockholm 1957,
citeras med varsam språklig modernisering av texten av förf.
och enligt luk.se och logosmappen.net

Evangelisk-luthersk katekes, Ev.-luth. kyrkan i Sverige, Stockholm 2016

Arthur S. Gregor: *Charles Darwin*, sv. övers., Stockholm 1968

För ytterligare läsning rekommenderas:

Pieper-Mueller: *Kristen dogmatik*, Uppsala 1985:

Om skapelsen, s. 201-207

Om synden, s. 234-248